

Tankar om strukturer i de människovårdande organisationerna

Med utgångspunkt från att se människan – eller egentligen inte bara människan, utan allt liv – med utgångspunkt från värnandet, vördandet och kärleken till det levande – borde man bygga strukturerna.

Jag tänker att strukturerna kan vara stöttepelare åt det goda livet.

Här ser det verkligen olika ut i olika sammanhang. Tillvaron är förstås mångfasetterad, men om jag får tillåta mig att förenkla lite så finns det alldeles för många strukturer som inte utgår ifrån det levande. Särskilt inom vården. Det finns förstås tankar kring till exempel kultur och hälsa, och det finns konst på väggarna. Men arkitekturen är, enligt min mening, ofta bristfällig. Den är inte byggd och inredd för människan. Den ger inte människan den respons och det utrymme som hon behöver. Långa korridorer. Vitt, vitt, vitt. Intetsägande möbler. Avskalat. Opersonligt. Och strukturerna/rutinerna som skapas i dessa rum att möta människan misslyckas därför ofta.

Det man kan sakna när man kommer till en vårdcentral, ett sjukhus eller vad det nu kan vara för "människovårdande" plats, det är just att se människan som även en kulturell och andlig varelse. Det finns nästan inte, är min erfarenhet. Det finns kanske lite lekterapi för barn, och lite småkulturellt pyssel på många äldreboenden. Men det är som att det kommer i andra hand – som några färgglada kläder man kan klä ut sig i vid vissa schemalagda tider. Istället för att se människan, se det glödande hjärtat, alla tankarna människor bär på, all storhet, all skaparkraft. Att se att det inte handlar om färgglada kläder, utan en palett av färger som lyser fram inifrån.

Avsaknaden av detta grundläggande synsätt får tyvärr återverkningar i bemötandet. Det har på många ställen blivit bättre – det finns, vad jag kan se, en större förståelse och medvetenhet för dessa perspektiv idag än för tjugo år sedan. Men det är ännu mycket som återstår att göra. Och det är inte bara att säga "Oj vad synd att jag inte ser dig i hela din potential. Sorry!" Och så var det inget mer med det. Nej, avsaknaden av detta synsätt att se människan i all sin "storhet", blir förtryckande. Det blir ett osynliggörande, som kan göra illa människor. Och som också kan försena och förhindra människors tillfrisknande/välmående, menar jag.

Strukturer är så viktiga. Och jag försöker utgå från varje människa, att se varje människa, i helheten. Det är ingens "fel" att strukturerna har byggts upp på ett tokigt sätt. Nej, istället tror jag att det inom varje människa finns en längtan (även om somliga har gjutit betong över den) att få vara i strukturer där hela människan får plats. Jag tror att den finns i arbetsledning, hos övrig personal och de som kommer till organisationen – kort sagt på alla nivåer, hos varje människa.

Därför tror jag också att det finns en god potential att förändra till det bättre – att hitta goda lösningar. Men det kan vara en del hinder i vägen. En svårighet verkar vara att inte förväxla sak och person. Det finns så mycket rädsla att bara för att någon pekar på dåliga strukturer, och kommer med goda förslag på hur man skulle kunna förändra, kan människor ibland bli rädda och arga. De tror kanske att det tokiga är deras fel, eller är rädda för vad en förändring skulle innebära. Men min utgångspunkt är att hela tiden utgå från det goda i människan – att vi vill varandra väl, och att det ofta istället är tidsbrist och invanda trygga rutiner som upprätthåller dåliga strukturer. Och utgå ifrån att all god förändring tar tid, och måste få göra det. Just för att hela människan ska hinna med.

Att skapa och upprätthålla goda strukturer handlar förstas också om pengar. Om resursfördelning på en samhällelig nivå. Och om hur den enskilda organisationen använder de ekonomiska resurser den redan har. Men i grunden tror jag att det rör sig om människosyn – hur vi ser på varandra och oss själva. Och hur vi besvarar frågan vad en människa är, vad det innebär att vara människa och vad vi som människor behöver, för att utvecklas och må bra.

Vi behöver tid att få bli medvetna och reflektera djupare kring dessa frågor.

Charlotte Björck

9 december 2008

något omarbetad 24 april 2010